

Β' Συνέδριο για τη Βιομηχανία ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Δημοσιεύουμε παρακάτω την εισήγηση που ανέπτυξε, εκ μέρους του ΣΕΓΜ, ο Δρ. Στ. Κώνστας στο Γ' Συνέδριο για τη Βιομηχανία στο ΤΕΕ, με θέμα «Το θεσμικό πλαίσιο των Βιομηχανικών Μελετών».

Β' ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
Τ.Ε.Ε. Μάιος 1989

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ
Δρ. ΣΤ. ΚΩΝΣΤΑΣ
εκ μέρους του
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Το Π.Δ. 696/74 καθορίζει με πιο σύγχρονο τρόπο το αντικείμενο των μελετών διαφόρων έργων (Συγκοινωνιακών, Λιμενικών, Υδραυλικών, Κτιριακών), αφήνοντας στο καθεστώς του Β.Δ. 19/21.2.1938 τα λοιπά έργα, δηλαδή τα Βιομηχανικά. Έτσι, οι μελέτες των παραγωγικών εγκαταστάσεων των βιομηχανιών (παραγωγική διαδικασία, μηχανολογικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις) διέπονται ακόμα σήμερα στη χώρα μας από ένα Β.Δ. ηλικίας 51 ετών, που συντάχθηκε, δηλαδή, όταν η βιομηχανική παραγωγή της χώρας ήταν μικρό κλάσμα της σημερινής, η τεχνολογία και οι βιομηχανικές μελέτες είδος ουσιαστικά άγνωστο, αφού οι μελετητές μπορούσαν να μετρηθούν στα δάχτυλα ενός χεριού.

Το γιατί έμειναν το 1974 έξω οι βιομηχανικές μελέτες δεν είναι του παρόντος. Γεγονός είναι ότι σε μια

μελέτη εργοστασίου σήμερα, οι μελέτες των παραγωγικών μονάδων διέπονται από το υπερπεντηκονταετές Β.Δ., ενώ τα λεβητοστάσια θέρμανσης, η ύδρευση, η πυρόσβεση, η τηλεσήμανση των κτιρίων από το 15ετές Π.Δ. 696.

Το ότι για τις βιομηχανικές μελέτες ισχύει ακόμη σήμερα το Β.Δ. με τις τροποποιήσεις του, έχει τις ακόλουθες συνέπειες.

- α) Επικρατεί πλήρης ασάφεια, ως προς τις προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι μελέτες.
- β) Οι προβλεπόμενες αμοιβές είναι κάτω από κάθε λογική.
- γ) Συνεπώς, δεν υπάρχουν προϋποθέσεις για να συντάσσονται σωστές και πλήρεις βιομηχανικές μελέτες.

Σύμφωνα με τις προδιαγραφές, χωρίζονται σε τρία (3) είδη εργασιών οι μελέτες και δύο (2) οι επιβλέψεις, ενώ παρεμβάλλονται και δύο είδη, που αφορούν την ανάθεση της εκτέλεσης, κατά τον εξής τρόπο.

- α) Προσχέδιον μετ' εκτιμήσεως δαπανών
- β) Οικονομολογικός υπολογισμός
- γ) Μελέτη και αίτησις προσφορών
- δ) Έλεγχος προσφορών
- ε) Εκπόνησις στοιχείων προς μεταβίβαση παραγγελίας
- στ) Επιβλέψεις εκτελέσεως
- ζ) Επιμέτρησις και παραλαβή

Προβλέπονται ακόμη οι κατηγορίες των μελετών για άδεια εγκατάστασης και άδεια λειτουργίας, ενώ αγνοούνται τελείως άλλες μελέτες, συναφείς με την έκδοση άδειας εγκατάστασης, όπως η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, η Μελέτη Διάθεσης Αποβλή-

των και η σύνταξη του Ειδικού Κανονισμού Πυρασφαλείας.

Κάθε είδος εργασίας που προβλέπει το Β.Δ., συνοδεύεται από μια ανάλυση περιεχομένου, που επιτείνει την σύγχυση. Π.χ. το είδος Α πρέπει να αντιστοιχεί σε «προμελέτη».

Η ανάλυση του περιεχομένου του λέει τα εξής νεφελώδη:

«Το προσχέδιον περιλαμβάνει την πρώτην σχηματική παράστασιν του έργου υπό κλίμακα μετά προϋπολογισμού της δαπάνης κατά προσέγγισιν, εξαγομένου ουχί δια προμετρήσεως, αλλά δια της τεκμαιρομένης δαπάνης επί τη βάσει ομοίων έργων. Το προσχέδιον δεν περιλαμβάνει λεπτομερείας». Έτσι, επαφίεται στον μελετητή η έκταση και πληρότητα της προμελέτης.

Το είδος Γ, που αντιστοιχεί, κατά το Π.Δ. 696/74, στις κατηγορίες Οριστική Μελέτη - Μελέτη Εφαρμογής - Τεύχη Δημοπράτησης, περιγράφεται ως εξής:

«Αύτη περιλαμβάνει την πλήρη και οριστική μελέτην, τα γενικά σχέδια και τα σχέδια εκτελέσεως μετά πάσης προς τούτο απαιτούμενης ακριβείας, πάσαν αναγκαίαν τυχόν επί τόπου εργασίαν προς καθορισμόν της θέσεως των εγκαταστάσεων. Τον πλήρη αναλυτικόν προϋπολογισμόν των έργων. Πάντα αναγκαιούντα υπολογισμόν αντοχής υλικών. Την ανάλυσιν τιμών. Την σύνταξιν γενικής συγγραφής υποχρεώσεων, εις την οποίαν δέον να ανταποκρίνονται άπαντα ανεξαιρέτως τα στοιχεία των εγκαταστάσεων, επί τη βάσει της οποίας να είναι δυνατή η ανάθεσις της παραγγελίας των μηχανημάτων. Τον επί πλέον καθορισμόν των όρων προκηρύξεως διατε την προμήθειαν των υλικών και εκτελέσεως εγκαταστάσεως, προκειμένου τα σχετικά έργα και η προμήθεια των απαιτούμενων μηχανημάτων να εκτελεσθώσι κατόπιν της ολικής ή τμηματικής δημοπρασίας».

Στο πλαίσιο αυτής της προδιαγραφής, ο μεν μελετητής μπορεί να δώσει μια μελέτη, που θα έχει την έκταση, που κατά την κρίση του επαρκεί για την εκτέλεση του έργου, ενώ ο φορέας μπορεί να του ζητήσει κατασκευαστικά σχέδια, ακόμη και για τα είδη εμπορίου, ενώ, παράλληλα, δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για την σύνθεση της μελέτης, τις προδιαγραφές που θα ακολουθηθούν, τα μέτρα ασφαλείας που θα εφαρμοσθούν.

Σε αντίστοιχα συμπεράσματα οδηγεί και η εξέταση των περιγραφών των άλλων σταδίων μελέτης και επίβλεψης.

Εύλογο είναι ότι, ο νομοθέτης του 1938 δεν μπορούσε να προβλέψει το πώς θα πρέπει να συντάσσονται οι μελέτες μισό αιώνα αργότερα, στον οποίο μάλιστα επήλθε κοσμογονία στον τομέα της βιομηχανίας.

Είναι άμεση και επιτακτική λοιπόν η ανάγκη να γίνει από την αρχή ένα καινούριο διάταγμα ειδικά για τις βιομηχανικές μελέτες, όπου να γίνεται σαφής και αναλυτική προδιαγραφή του τι πρέπει να περιέχει το κάθε στάδιο και πώς να είναι παρουσιασμένο.

Δεν έχουμε παρά να πάρουμε σαν παράδειγμα τη διεθνή πρακτική στον τομέα αυτό, η οποία άλλωστε ακολουθείται ήδη από τα πεπειραμένα γραφεία στη σύνταξη πολλών μελετών, τόσο για ελληνικές βιομηχανίες, όσο και για το εξωτερικό.

Αναμόρφωση, φυσικά, και μάλιστα ριζική, χρειάζεται και ο τρόπος υπολογισμού των αμοιβών, που είναι, όπως προκύπτουν από το Β.Δ. και όπως μειώθηκαν το 1951, στα 2/5, τελείως έξω από κάθε σημερινή πραγματικότητα.

Αρκεί να δει κανείς ότι αρχίζουν με κλιμάκιο 0-75.000 και ότι η χαμηλότερη κατηγορία αμοιβής αρχίζει για έργα αξίας 5 εκατομμυρίων και άνω.

Η σύνταξη της μελέτης για την άδεια εγκατάστασης, που είναι απαιτήσεων πάνω από το επίπεδο προμελέτης, αμειβεται με λίγο περισσότερο από το 1% της αξίας.

Η μελέτη και αίτηση προσφορών, δηλαδή μελέτη εφαρμογής και τεύχη δημοπράτησης αμειβονται με 5-6% της αξίας.

Και, βεβαίως, ο τρόπος αυτός υπολογισμού αμοιβής εφαρμόζεται από τους δημόσιους φορείς στις περιπτώσεις μελετών, που ανατίθενται με τις διαδικασίες του Ν. 716. Φυσικά, δεν εφαρμόζεται στις ιδιωτικές μελέτες, και έτσι καθόρθωσαν να δημιουργηθούν και διατηρηθούν μερικά γραφεία βιομηχανικών μελετών στην χώρα μας.

Άλλωστε, μέχρι πριν λίγα χρόνια ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες οι μελέτες βιομηχανικών εγκαταστάσεων για δημόσιους φορείς, και είναι ελάχιστος ο αριθμός βιομηχανικών μελετών που προκηρύχθηκαν με τις διαδικασίες του Ν. 716.

Γεννιέται τότε το ερώτημα πώς κατορθώνουν να υπάρχουν οι κρατικές και ημικρατικές εταιρείες μελετών, αν αναλαμβάνουν μελέτες βιομηχανικών έργων με τόσο εξευτελιστικές αμοιβές;

Η απάντηση μπορεί να δοθεί μόνο με βάση υποθέσεις, επειδή τόσο τον τρόπο ανάθεσης όσο και τον τρόπο αμοιβής μελετών, στις περιπτώσεις αυτές, καλύπτει πυκνός πέπλος αδιαφάνειας.

Είναι προφανές, πάντως, ότι ο υπολογισμός της αμοιβής τους γίνεται κατά παράβαση των ισχυουσών διατάξεων, αλλιώς θα είχαν κλείσει τα γραφεία αυτά από την πρώτη μέρα.

Σχετικά τώρα με τη δραστηριότητα των κρατικών ή ημικρατικών γραφείων μελετών βιομηχανικών εγκαταστάσεων μπορούν να λεχθούν πάρα πολλά. Επειδή το θέμα συζητήθηκε αναλυτικά στο διεθνές συμπόσιο των ευρωπαϊκών συνδέσμων γραφείων μελετών, CEBI, που έγινε στην Αθήνα τον Οκτώ-

βριο του 1988, δεν θα επεκταθούμε σήμερα να συζητήσουμε αν καλώς ιδρύθηκαν.

Θα επαναλάβουμε όμως ότι έχουμε σοβαρές διαφωνίες, όσον αφορά στον τρόπο λειτουργίας τους.

Πληροφορούμεθα, από τον Τύπο ή από τις διαφημίσεις των γραφείων αυτών, ότι ανέλαβαν μελέτες διαφόρων μικρών ή μεγάλων έργων κρατικών φορέων ή των Ο.Τ.Α., που δεν εμφανίσθηκαν καθόλου σε προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Με ποιες διαδικασίες έγιναν οι αναθέσεις; Έναντι ποιων αμοιβών; Με ποια κριτήρια έγινε η επιλογή;

Σε τελευταία ανάλυση, ποιος είναι ο προορισμός των γραφείων αυτών; Να μονοπωλήσουν όλες τις βιομηχανικές μελέτες και να κλείσουν τα, λίγα έστω, ιδιωτικά; Γι' αυτό ιδρύθηκαν ή μήπως επειδή διαπίστωσαν ότι τα γραφεία που υπήρχαν ευημερούσαν τόσο πολύ;

Το γεγονός είναι ότι τα κρατικά αυτά γραφεία υπάρχουν και, τα πιο μεγάλα απ' αυτά, απασχολούν 200 - 300 ανθρώπους. Γεγονός είναι ακόμη ότι τα αρχικά έργα που ανέλαβαν, και για τα οποία γιγαντώθηκαν, τελείωσαν ή τελειώνουν. Έτσι, αναγκαστικά, αναζητούν και παίρνουν νέες μελέτες βιομηχανικών και άλλων έργων κρατικών φορέων, μελέτες που ούτε εμφανίζονται στον Τύπο πριν ανατεθούν (όπως π.χ. η μονάδα επεξεργασίας αστικών λυμάτων της Ξάνθης, που, όπως πληροφορηθήκαμε, εκπονεί η ΜΕΤΕΚ).

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, είναι αδύνατον να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί ένα υγιές μελετητικό δυναμικό, που θα μπορέσει να βοηθήσει και την ελληνική βιομηχανία, να αντιμετωπίσει το 1992.

Με 2-3 γιγαντιαίες, για τα ελληνικά δεδομένα, εταιρείες, που, λόγω του μεγέθους τους και της φυσιολογικής δυσκαμψίας του Δημόσιου τομέα, είναι εξαιρετικά ευαί-

σθητες και ευάλωτες, και μετά από αυτές λίγες μικρές ιδιωτικές εταιρείες μελετών, δεν θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τα ξένα, οργανωμένα, έμπειρα και με ευρύ φάσμα δραστηριότητας γραφεία.

Παράλληλα, πρέπει να παραδεχθούμε επίσης ότι πολλές ελληνικές βιομηχανίες, που ιδρύθηκαν με γενναίες κρατικές επιχορηγήσεις, κατασκευάστηκαν σχεδόν χωρίς μελέτη, και αυτό είναι ένας από τους λόγους και όχι ο λιγότερο σοβαρός, που πάρα πολλές από αυτές έπεσαν έξω, και οι οικονομίες του ελληνικού λαού, με τις οποίες επιχορηγήθηκαν, πήγαν χαμένες.

Είναι, λοιπόν, αναγκαίο να γίνει μια ριζική αναμόρφωση του καθεστώτος βιομηχανικών μελετών που ισχύει σήμερα στη χώρα μας, για να αποκτήσουμε υγιή ελληνική βιομηχανία.

Πιστεύουμε ότι αυτό είναι δυνατό να γίνει, και μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα.

1. Σχετικά με τα γραφεία μελετών κρατικών φορέων (Γ.Μ.Κ.Φ.).

- α) Η ανάθεση μελετών σε αυτά να γίνεται με ανοικτές διαδικασίες, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, στις οποίες να μπορούν να συμμετέχουν όσα γραφεία διαθέτουν τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα.
- β) Τα Γ.Μ.Κ.Φ. να εντείνουν τις προσπάθειές τους για ανάληψη βιομηχανικών μελετών στο εξωτερικό, σε συνεργασία, όπου χρειάζεται με ιδιωτικά, που έχουν, κατά περίπτωση, την εμπειρία.

Με λίγα λόγια πιστεύουμε ότι η εξυγίανση των σχέσεων και ο ανταγωνισμός υπό ίσους όρους μεταξύ των Γ.Μ.Κ.Φ. και των ιδιωτικών θα συμβάλει στην ανάπτυξη του ελληνικού βιομηχανικού μελετητικού δυναμικού και στην βιομηχανική πρόοδο του τόπου.

2. Σχετικά με το νομικό καθεστώς των βιομηχανικών μελετών

- α) Είναι άμεση η ανάγκη να υπάρξει νέα σύγχρονη νομοθεσία, που θα καθορίζει αναλυτικά πώς πρέπει να συντάσσονται οι βιομηχανικές μελέτες, ώστε να προστατεύεται ο επενδυτής, οι εργαζόμενοι, το περιβάλλον και το κοινωνικό σύνολο.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι πρέπει να περιλαμβάνονται όλα τα αναγκαία φύλλα υπολογισμού και προδιαγραφών εξοπλισμού, ανάλυση των κινδύνων και τρόποι αντιμετώπισής τους, κανονισμός ασφαλείας κ.ο.κ.

Στην ίδια νομοθετική πράξη πρέπει να περιγραφούν οι υποχρεώσεις του μελετητή για την επίβλεψη των βιομηχανικών έργων, μια και η επίβλεψη αποτελεί, ουσιαστικά, προέκταση και ολοκλήρωση της μελέτης.

- β) Πρέπει να διευκρινισθούν νομοθετικά οι προϋποθέσεις που θα πληρεί ένα γραφείο βιομηχανικών μελετών και επιβλέψεων, καθώς και το θέμα της ευθύνης του μελετητή - επιβλέποντα, ώστε να περιορισθούν οι αναλήψεις μελετών από όσους δεν έχουν τα ουσιαστικά και τυπικά προσόντα.
- γ) Αυτονόητο είναι ότι πρέπει να αναπροσαρμοσθούν οι αμοιβές για μελέτη και επίβλεψη βιομηχανικών έργων σε ρεαλιστικά επίπεδα, που να επιτρέπουν την προσφορά των απαιτούμενων υπηρεσιών, ώστε να εξυπηρετηθεί και προστατευθεί αποτελεσματικά ο επενδυτικός φορέας.
- δ) Άμεσα και μέχρις ότου συνταχθούν οι νέοι νόμοι, να επεκταθεί, σε ό,τι αφορά τις προδιαγραφές και αμοιβές, το Π.Δ. 696/74 σε όλες τις βιομηχανικές μελέτες παρ' όλο που οι προβλεπόμενοι συντελεστές αμοιβής είναι ανεπαρκείς σε αρκετές περιπτώσεις.

- ε) Για την προστασία τόσο των επενδυτών, όσο και της πολιτείας, αλλά και του φορολογούμενου πολίτη, η υπαγωγή βιομηχανικών επενδύσεων στους αναπτυξιακούς νόμους που προβλέπουν επιχορήγηση κεφαλαίου και επιτοκίου, να γίνεται μόνο εφ' όσον υπάρχει προμελέτη αναγνωρισμένου από το Π.Δ. 716/77 γραφείου βιομηχανικών μελετών και σύμβαση συνεργασίας για την οριστική μελέτη και επίβλεψη.

Αν είχε ακολουθηθεί αυτός ο δρόμος, δεν θα είχαμε σήμερα το φαινόμενο των δεκάδων εργοστασίων, που κατασκευάστηκαν με μεγάλες κρατικές επιχορηγήσεις και δεν κατόρθωσαν να λειτουργήσουν.

- ζ) Σε περιπτώσεις διαγωνισμού για βιομηχανικά έργα με το σύστημα μελέτη - κατασκευή, να είναι υποχρεωτική η σύμπραξη των εργολάβων και κατασκευαστών με έμπειρα γραφεία μελετών - επιβλέψεων και η αμοιβή της μελέτης να καταβάλλεται απ' ευθείας από τον φορέα.

- η) Για να μπορούν να βοηθήσουν τους επενδυτές και κάθε ενδιαφερόμενο, οι διάφοροι φορείς, όπως οι Τράπεζες που χρηματοδοτούν και το ΥΠ.ΕΘ.Ο. που εγκρίνει την υπαγωγή στους αναπτυξιακούς νόμους, να καταρτίσουν μητρώα εγκεκριμένων μελετητών, με την αντίστοιχη εμπειρία τους, που να μπορούν να συμβουλευούνται όσοι χρειάζονται τις υπηρεσίες τους.

Οι προτάσεις μας αυτές συντάχθηκαν όχι μόνο με βάση την εμπειρία μας από τον ελληνικό χώρο, αλλά και σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, και πιστεύουμε ότι είναι εφαρμόσιμες και ότι θα δώσουν νέα πνοή στη βιομηχανία του τόπου.

Ο ΣΕΓΜ είναι στη διάθεση όλων των αρμοδίων, για να βοηθήσει όσο μπορεί, στην υλοποίησή τους.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Β' ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΕΥΤΕΡΙΑΔΕΙΟ ΔΡΥΜΑ 22-26 Μαΐου 1989

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

